

Marginalkontraktens följder för spotmarknaden

Thomas P. Tangerås, Energiforsk, 9 april 2024

ifn.se/forskning/hallbar-energiomstallning

Energy Policy Research Group (EPRG) U Cambridge
Program on Energy and Sustainable Development (PESD) Stanford U

Allmänna effekter på spotmarknaden

- Alla stödsystem driver ner spotpriset genom att öka produktionen av el
- Det lägre elpriset tränger ut icke-stödberättigad elproduktion från marknaden
- Huruvida ett stödsystem ytterligare påverkar spotmarknaden beror på
 - hur det är konstruerat
 - vilken typ av elproduktion som det ska stödja
- Denna presentation handlar om marginkontrakt för en förutbestämd kapacitet

Vanliga marginalkontrakt

- Det vanligaste marginalkontraktet ger ett förutbestämt **lösenpris** för en anläggningens **hela produktion**
- Isolerar företagets vinst helt och hållet från spotpriset
- Ger incitament att bjuda in hela produktionen till elbörsens **prisgolv**
- Ingen garanti att den mest kostnadseffektiva produktionen säljs först
- Med omfattande marginalkontrakt och låg efterfrågan slår marknadspriset i golvet
 - Starkt negativa priser ger överförbrukning av el
- Problemet motverkas om endast en **andel** av anläggningens produktion säljs som standardkontrakt

Finansiella marginalkontrakt

- Innebär ingen fysisk leveransskyldighet
- Marginalkontraktet avräknas endast mot spotpriset
- Finansiella marginalkontrakt påverkar inte en konkurrensmässig spotmarknad
- Volymrisk uppstår då kontrakterad produktion kan avvika från faktisk produktion
 - Exempel: baseload PPA för vindkraft
- **Benchmarkkontrakt**
 - Kontrakterad volym baseras på produktionen i likartade anläggningar med annan ägare
 - Historisk produktionsprofil
 - Låg återbetalning till konsumenter
- Ersättning inte kopplat till någon investering

Marginalkontrakt kan förbättra konkurrensen

- Försäljning av marginalkontrakt påverkar incitamenten att utöva marknadsakt under imperfekt konkurrens på spotmarknaden
- Det hypotetiska elbolaget *Jätte* kan bjuda in sin kapacitet konkurrensmässigt och sälja 100 MWh till priset 900 kr/MWh. Ger inkomsten **90 000 kr**
- Kan bjuda in kapacitet till överpris och sälja 80 MWh till 1 250 kr/MWh. Ger inkomst **100 000 kr**
- Säg att 40 MWh av denna kapacitet har upphandlats som marginalkontrakt med lösenpris 900 kr
- Genom att utnyttja marknadsakt måste Jätte betala tillbaka $1\,250 - 900 = 350$ kronor för varje av de 40 MWh. Återbetalningen blir 14 000. Den samlade inkomsten blir **86 000 kr**
- **100 % marginalsatt på spotprisökningen av den volym som sålts som marginalkontrakt**

Slutsatser

- Alla stödsystem för elproduktion driver ner elpriset och tränger ut icke-stödberättigad produktion
- Heltäckande fysiska marginalkontrakt ger perversa incitament att bjuda in produktion på marknaden
- Genomtänkta finansiella kontrakt snedvrider inte spotpriserna
- Försäljning av marginalkontrakt förbättrar konkurrensen på spotmarknaden
- Marginalkontrakt har relativt hanterbara designproblem
 - Elcertifikat är ett beprövat system som dock inte blir tillåtet enligt EU:s utkast till ny marknadsdesign

- Institutet för Näringslivsforskning, IFN, är en privat och oberoende stiftelse som forskar inom områden med hög relevans för det svenska näringslivet.

ifn.se

Grevgatan 34, 2 tr
Box 55665, 102 15 Stockholm
+46 (0)8 665 45 00
info@ifn.se